

3

Wet op de identificatieplicht (WID)

De Wet op de uitgebreide identificatieplicht treedt op 1 januari 2005 in werking. Vanaf deze datum bestaat er voor iedereen vanaf de leeftijd van 14 jaar en ouder de verplichting een geldig identiteitsbewijs te tonen als daar door de politie, buitengewoon opsporingsambtenaar of een aangewezen toezichthouder om gevraagd wordt. In de praktijk betekent dit dat iedereen van 14 jaar en ouder altijd een geldig identiteitsbewijs moet kunnen tonen.

Het verzoek om identificatie door een opsporingsambtenaar mag echter niet willekeurig plaatsvinden. Daarvoor moet namelijk een bepaalde reden bestaan. Het moet nodig zijn voor de uitvoering van de taken. Voor de politieambtenaar betekent dit de taakstelling genoemd in artikel 3 Politiewet 1993, zoals tijdens de opsporing van strafbare feiten of ter handhaving van de openbare orde, bij hulpverlening, ofwel bij verkeershandhaving. Een buitengewoon opsporingsambtenaar en ook een toezichthouder beperkt zich tot zijn specifieke taakstelling. Dit houdt in dat afzonderlijke controles uitsluitend en alleen maar gericht op het bezit van identiteitsbewijzen niet zijn toegestaan.

De doelstelling van de uitbreiding van de identificatieplicht is gericht op de rechtshandhaving. Door deze uitbreiding is het mogelijk om, in bepaalde gevallen, personen uit de anonimiteit te trekken, hierdoor de samenleving in zijn algemeenheid veiliger te maken en de criminaliteit en overlast te verminderen. Er moet wel sprake zijn van een zwaarwegend maatschappelijk belang. Hiervoor wordt bedoeld dat er een bepaalde noodzaak moet bestaan bij de uitoefening van deze bevoegdheid, gebaseerd op redelijkheid en gematigdheid. De identificatieplicht beperkt zich niet uitsluitend tot "verdachte" personen, maar een concrete reden kan daarom voldoende zijn om in bepaalde gevallen een persoon naar zijn identiteitsbewijs te vragen, waaraan hij/zij vervolgens verplicht is te voldoen.

Inhoudsopgave

- achtergrond
- identiteitsbewijzen
- toonplicht
- aangifte
- niet (kunnen) voldoen aan verplichting
- toezicht ingevolge bijzondere wetten
- algemene en bijzondere bepalingen in wetten
- aanhouding buiten heterdaad
- feitenboekje

Achtergrond

Van de invoering van een uitgebreide identificatieplicht wordt verwacht dat deze zal bijdragen aan versterking van de rechtshandhaving in zijn algemeenheid. In november 2002 is het conceptwetsvoorstel dat heeft geleid tot de nieuwe wet voor advies toegezonden aan een ruime kring van instanties, waaronder het College bescherming persoonsgegevens, politie, justitie en de rechterlijke macht.

De aangewezen personen, waaronder politieambtenaren, zullen het gebruik van de toepassing van de identificatieplicht van de burger moeten kunnen motiveren. Daarmee mag de handhaving van de identificatieplicht "geen doel op zich" zijn.

Men acht dat de meerwaarde van de Wet op de uitgebreide identificatieplicht is gelegen in het kader van:

de opsporing van strafbare feiten:

- * beter optreden tegen verdachten die geen identiteitsbewijs bij zich dragen. Het wordt bovendien lastiger om bij een staande houding een valse naam op te geven;
- de handhaving van de openbare orde;
- * beter optreden tegen personen die in de openbare ruimten, door welk gedrag dan ook, de orde verstoren. Het gaat dan om dreigende wanordelijkheden tijdens bijvoorbeeld een burenruzie, grote evenementen, sportwedstrijden, personen die door hun gedrag in zijn algemeenheid de orde verstoren en/of overlast veroorzaken;

de hulpverlening:

- * het optreden ten aanzien van degenen die hulp behoeven. Hierbij gaat het om de hulpverlening in ruimste zin van het woord, zoals bij verkeersongevallen, twisten of bij personen die onmachtig en verward worden aangetroffen.

Identiteitsbewijzen

Als "geldige identiteitsbewijzen" komen in aanmerking:

- een geldig nationaal paspoort;
- diplomaatiek paspoort;
- reisdocumenten voor vreemdelingen - of -
- reisdocumenten voor vluchtelingen;
- Nederlandse identiteitskaart;
- een geldig rijbewijs voor zover de geldigheid niet is verstreken en deze is voorzien van een pasfoto van de houder.

(Artikel 1 Wet op de Identificatieplicht)

Toonplicht

Iedereen die de leeftijd van veertien jaar heeft bereikt is verplicht op de eerste vordering van daartoe bevoegde personen een identiteitsbewijs, als bedoeld in artikel 1 WID, ter inzage aan te bieden.

Een ambtenaar van politie aangesteld voor de uitvoering van politietaak, is bevoegd tot het vorderen van een identiteitsbewijs als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de Identificatieplicht van personen, **voor zover dat redelijkerwijs noodzakelijk is voor de uitvoering van de politietaak** (artikel 8a lid 1 Politiewet 1993). Dit omvat de algemene taakstelling voor de politie in het kader van artikel 2 Politiewet 1993.

De buitengewoon opsporingsambtenaar beschikt ook over de bevoegdheid tot het vorderen van een identiteitsbewijs, **voorzover dat redelijkerwijs noodzakelijk is voor de uitoefening van zijn taak** (artikel 8a lid 2 Politiewet 1993). Dit zal zich uitsluitend beperken tot de strafbare feiten waartoe de buitengewoon opsporingsambtenaar bevoegd is.

Dezelfde bevoegdheid komt ook toe aan de militairen van de Koninklijke maréchaussee, **voor zover dat redelijkerwijs noodzakelijk is voor de uitoefening van zijn politietaken**, of in geval van het verlenen van bijstand aan de politie (artikel 8a lid 3 Politiewet 1993).

Een toezichthouder beschikt over dezelfde bevoegdheid om van personen een identiteitsbewijs ter inzage te vorderen in het kader van de toezichthoudende taak (artikel 5:16a Algemene Wet Bestuursrecht).

Aangifte

De buitengewoon opsporingsambtenaar zal, wanneer niet voldaan wordt aan de identificatieplicht binnen zijn taakstelling, maar niet bevoegd is tot het opsporen van dat strafbare feit, aangifte ter zake 447e Wetboek van Strafrecht, moeten doen bij een bevoegd opsporingsambtenaar. Dit geldt ook voor de toezichthouder als niet voldaan wordt aan zijn vordering om het identiteitsbewijs ter inzage aan te bieden.

Wel bestaat de mogelijkheid voor hen om, als burger, tot aanhouding van de verdachte over te gaan, waarna deze vervolgens de verdachte onmiddellijk moet overleveren aan een (bevoegd) opsporingsambtenaar.

Dit betreft in voorkomende gevallen een vordering ten aanzien van één ieder die de leeftijd van veertien jaar heeft bereikt. Deze dient daarop vervolgens een identiteitsbewijs ter inzage aan te bieden (artikel 2 Wet op de identificatieplicht).

Niet (kunnen) voldoen aan verplichting

Wetboek van strafrecht

De betreffende burger is verplicht te voldoen aan de verplichting om een identiteitsbewijs ter inzage aan te bieden, wanneer daarom gevraagd (vordering) wordt. Als deze burger daar niet aan kan voldoen is hij/zij strafbaar voor artikel 447e van het Wetboek van Strafrecht. Indien de burger daar wel aan kan voldoen, maar dit opzettelijk weigert acht de wetgever het (nog) niet proportioneel om artikel 184 Wetboek van Strafrecht (niet voldoen aan bevel/vordering) in aanmerking te laten komen.

Het praktisch gevolg hiervan is dat personen die niet hebben voldaan aan de identificatieplicht vervolgens als verdachte kunnen worden aangemerkt en bij staande- of aanhouding aan de kleding, door een bevoegd opsporingsambtenaar, kunnen worden onderzocht ter vaststelling van de identiteit. Daarnaast kunnen voorwerpen die hij of zij bij zich draagt of met zich voert, zoals een tas, agenda of vervoermiddel worden onderzocht, voorzover dat uiteraard noodzakelijk is ter vaststelling van de identiteit (artikel 55b WvSv).

Na aanhouding en voorgeleiding kan de verdachte, tijdens het ophouden voor onderzoek, aan de maatregelen ter identificatie aan het bureau worden onderworpen. Dit houdt in dat er in ieder geval vingerafdrukken en foto's van de verdachte genomen mogen worden om zijn identiteit vast te stellen (artikel 61a lid 1 onder a en b WvSv).

Aangezien een toezichthouder veelal niet beschikt over opsporingsbevoegdheid zal deze ter zake artikel 447e van het Wetboek van Strafrecht slechts in geval van ontdekking op heterdaad, als burger, tot aanhouding kunnen overgaan.

Toezicht ingevolge bijzondere wetten

Toezicht ingevolge de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (Wet Mulder)

Op vordering van de toezichthouder is een betrokkene die staande wordt gehouden verplicht zijn identiteit kenbaar te maken. Indien daar niet aan voldoen kan worden, of deze gegevens onjuist worden opgegeven, is hij/zij strafbaar voor artikel 34 van de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (Wet Mulder). Als vervolgens ook niet voldaan kan worden aan de vordering tot het tonen van een identiteitsbewijs levert dit een overtreding op van artikel 447e van het Wetboek van Strafrecht.

Toezicht ingevolge de Gemeentewet

Personen die gelegenheid geven tot het verrichten van seksuele handelingen in de prostitutie met of voor derden tegen betaling geldt een ruimere identiteitsverplichting. Dit zelfde geldt ook voor personen die door handelingen, houding, woord, gebaar of op andere wijze, anderen tot prostitutie bewegen, uitnodigen of uitlokken. Zij dienen ongeacht leeftijd op eerste vordering een identiteitsbewijs als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de Identificatieplicht ter inzage af te geven aan een ambtenaar die met dit toezicht is belast (artikel 151a Gemeentewet). Indien niet kan worden voldaan aan deze verplichting is men strafbaar voor artikel 447e van het Wetboek van Strafrecht.

Toezicht ingevolge de Wet Personenvervoer 2000

De reiziger die gebruik maakt van het openbaar vervoer die hiervoor niet over een geldig vervoersbewijs beschikt, of de controle daarvan belemmert of verhindert, is ongeacht de leeftijd, verplicht op eerste vordering een identiteitsbewijs als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de identificatieplicht ter inzage aan te bieden aan een ambtenaar met dit toezicht belast (artikel 92 Wet Personenvervoer 2000).

Indien niet kan worden voldaan aan deze verplichting tot het in bezit hebben van een geldig plaatsbewijs is de bestuurlijke afdoening (geldsom aan vervoerder) als bedoeld in de Wet Personenvervoer 2000 van toepassing. Daarnaast is men strafbaar, als niet voldaan wordt aan de identificatieplicht, voor artikel 447e van het Wetboek van Strafrecht.

Toezicht ingevolge de Vreemdelingenwet 2000

De ambtenaren die belast zijn met de grensbewaking en de (politie)ambtenaren belast met het toezicht op vreemdelingen zijn bevoegd, op grond van feiten en omstandigheden, die naar objectieve maatstaven gemeten een redelijk vermoeden van illegaal verblijf opleveren, dan wel ter bestrijding van illegaal verblijf na grensoverschrijding, personen, ongeacht de leeftijd, staande te houden ter vaststelling van hun identiteit, nationaliteit of verblijfsrechtelijke positie. Indien niet kan worden voldaan aan deze verplichting geldt in eerste instantie het beleid dat gericht is om een einde te maken aan het illegaal verblijf gericht op uitzetting, daarnaast kan men in principe ook strafbaar zijn voor artikel 447e van het Wetboek van Strafrecht.

Algemene en bijzondere bepaling in wetten

Het niet voldoen aan de identificatieplicht levert in eerste instantie, voor zover mogelijk, een strafbaarstelling op van de specifieke bepaling van een bepaalde wet. Hiervoor geldt dat indien voor een strafbaar feit een bijzondere strafbepaling bestaat, deze voor de algemene strafbepaling in aanmerking komt. Dit houdt in dat wanneer een strafbepaling m.b.t. identificatieplicht in een afzonderlijke wet is opgenomen, deze in aanmerking komt.

Aanhouding buiten heterdaad

In artikel 54 lid 1 van het Wetboek van Strafvordering vervalt de bevoegdheid tot het aanhouden buiten heterdaad voor het strafbare feit van artikel 435 onder 4 van het Wetboek van Strafrecht, betreffende het opgeven van valse identiteitsgegevens (naam, voornaam, geboortedatum, geboorteplaats, adres, woon- of verblijfplaats); alsmede voor het strafbare feit omschreven in artikel 34 Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (Wet Mulder), betreffende het niet, of onjuist, opgeven van vermelde identiteitsgegevens. Uiteraard blijft aanhouding op heterdaad mogelijk.

Men is van mening dat met de invoering van de (uitgebreide) identificatieplicht het aanhouden buiten heterdaad in genoemde gevallen niet meer nodig is. Indien iemand geen, of een twijfelachtig, identiteitsbewijs toont, is hij/zij in elk geval verdacht van overtreding van artikel 447e Wetboek van Strafrecht en kan daarop als verdachte worden aangehouden. Hierna wordt de verdachte na voorgeleiding bij een (h)ovj mogelijk opgehouden voor onderzoek, waarbij tevens de maatregelen ter identificatie kunnen worden toegepast.

Feitenboekje

In het feitenboekje (lijst van feiten betreffende misdrijven, overtredingen en Muldergedragingen) voor een snelle afhandeling van de gepleegde feiten, geldt de feitcode D157 categorie 8, m.i.v. 1 januari 2005, OM transigabel (* sterretje). De omschrijving luidt: niet voldoen aan de verplichting om een identiteitsbewijs ter inzage aan te bieden, die is opgelegd bij artikel 2 van de Wet op de identificatieplicht.

Het bedrag dat het CJIB namens het OM zal aanbieden is bij het verschijnen van deze Nieuwsbrief nog niet bekend.

Richtlijn

Het College van procureurs-generaal zal nog met een aanwijzing komen over hoe om te gaan met de uitbreiding van de huidige identificatieplichten. In de aanwijzing wordt het wettelijke kader geschetst en zal een aantal situaties worden uitgewerkt waarin de politie de bevoegdheid tot het vorderen van inzage van het identiteitsbewijs kan gebruiken.

*Wet van 24 juni 2004 tot wijziging en aanvulling van de Wet op de identificatieplicht.
Staatsblad 300 van het Koninkrijk der Nederlanden.*

*Wet van 24 juni 2004 tot wijziging en aanvulling van de Wet op de identificatieplicht.
Staatsblad 300 van het Koninkrijk der Nederlanden.*

Deze wet treedt inwerking met ingang van 1 januari 2005 bij Staatsblad 583 van 9 november 2004 van het Koninkrijk der Nederlanden.